

Norges
Naturvernforbund
Friends of the Earth Norway

Sveinung Rotevatn

15.05.2020

Klima- og miljødepartementet

postmottak@kld.dep.no

Gi oss grønnere vannkraft

Vann i tørrlagte elver gir nytt liv til ødelagte økosystemer, og kan for flere av våre elver være samfunnsøkonomisk lønnsomt. For å sikre en grønnere vannkraft må det stilles oppdaterte miljøkrav til vannkraftsektoren.

I hver krik og krok av landet jobbes det med å bedre vannmiljøet. Ordførere, vannforvaltere, bransjeorganisasjoner, sportsfiskere, fuglefolk, naturvernere og mange andre engasjerer seg og bidrar, men de regionale vannforvaltningsplanene blir ikke bedre enn de nasjonale føringene.

Da de nye nasjonale føringene for vannforvaltningen og arbeidet med de regionale vannforvaltningsplanene kom i 2019 manglet det oppdaterte føringene for vannkraftsektoren. Det er på høy tid at én av de sektorene som påvirker norsk vassdragsnatur mest, blir løftet inn i vår tid gjennom gode oppdaterte miljøkrav.

På 1980-tallet ble det gjort gode moderniseringsgrep i våre regulerte vassdrag, etter stort press fra miljø- og friluftslivsorganisasjonene. Kampen om Mardøla og Alta førte til at det endelig ble stilt strengere miljøkrav til vannkraftverkene. Men kravene gjaldt bare for nye konsesjoner, ikke for driften av allerede eksisterende kraftverk.

Da vanndirektivet skulle innføres, var forventningene høye til at Norge endelig ville rydde opp i utdaterte konsesjoner. Det skjedde ikke. I første runde ble miljøambisjonene for den økonomisk sterke vannkraftbransjen utrolig nok nedjustert! Skuffende få anlegg fikk miljømål som kunne pålagt dem økt vannføring og andre miljøtiltak, stikk i strid med vanndirektivets mål om å sikre at alle elver i Norge har god kjemisk og økologisk tilstand. Miljømålene som ble droppet å innføre, var de samme som et par år tidligere faktisk ble vurdert som samfunnsøkonomisk lønnsomme for flere vassdrag.

Vi mener at de kraftigst påvirkede vassdragene, som på lange strekninger kan være helt eller delvis tørrlagt, må få mer ambisiøse miljømål. For å oppnå vassdragets økologiske potensial, må moderne vannkraft driftes mer i pakt med naturen. For de fleste anleggene handler det om å finne en økologisk tilpasset vannføring, som berger både fisk og andre arter i elva.

Noen av de gamle kraftutbyggingene er hundre år gamle industrianlegg, bygget i en tid før man fikk øynene opp for påvirkningen regulering av vassdrag har på naturen. Flere anlegg er også bygget uten konsesjon. Disse omfattes derfor ikke av kravet om å revidere konsesjonsvilkårene for å gi rom for miljøforbedringer. Både stortingsmeldingen «Natur for livet» og meldingen «Kraft til endring» fra 2015 konkluderte med at de konsesjonsløse anleggene skulle kartlegges, slik at også de kan gjennomgås og moderniseres. Siden har ingenting skjedd. Hvorfor omfatter ikke regjeringens moderniseringsiver gamle, naturfiendtlige vannkraftinstallasjoner?

FN har utpekt årene 2021–2030 som det internasjonale tiåret for restaurering av økosystemer. Flere av våre elver kan få nytt liv, dersom nye nasjonale føringer er tydelige på at konsesjonene må oppdateres med moderne miljøkrav. Slik vil mange gamle miljøsynder i Norges regulerte vassdrag kunne rettes opp. Myndighetene skal sikre at krav om å slippe mer vann i elva bare innføres der fordelene for miljø og samfunn veier opp for krafttapet. Med tilpasset vannføring kan man oppnå store miljøgevinster, og tapet i kraftproduksjon trenger ikke å bli så stort som bransjen har fryktet.

De nasjonale forventningene til vannkraftsektoren må snarest oppdateres i tråd med det Stortinget har vedtatt i både energimeldingen og naturmeldingen, og i tråd med moderne helhetstenkning for klima og natur. Vannkraften må bli mer naturvennlig hvis den skal kunne kalles «fornybar og grønn». Takket være mye god forskning vet vi at det er mulig – nå er det opp til statsråden å få det til.

Christian Steel, Generalsekretær i Sabima

Eldar Berli, Generalsekretær i Norges Jeger- og Fiskerforbund

Hans Erik Lerkelund, Fagsjef i Norsk Friluftsliv

Karoline Andaur, Generalsekretær i WWF Verdens Naturfond

Arnodd Håpnnes, Fagleder i Naturvernforbundet

Dag Terje Klarp Solvang, Generalsekretær i Den Norske Turistforening